

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ **Α' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Τμήμα: Α2 Θετ.

Ημερομηνία: 8/1/22

Εισηγήτρια: Ουσταμπασίδη Έφη

Κείμενο 1

Η διαφορετικότητα της γλώσσας

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Χρίστου Λ. Τσολάκη, Ομότιμου Καθηγητή του ΑΠΘ, «Από τα γράμματα στη γλώσσα». Αναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό Φιλολογος το 2013 (τ. 152, σελ. 321).

Το σημαντικότερο ίσως γνώρισμα της γλώσσας είναι η διαφορετικότητα. Η γλώσσα σύγκειται¹ από αντίθετα στοιχεία. Το καθετί σ' αυτήν είναι **μοναδικό**. Το κάθε φώνημα μοναδικό. Η κάθε λέξη, η κάθε φράση, η κάθε πρόταση έρχονται και **συνεισφέρουν** στο λόγο και παραμένουν μοναδικά και ανεπανάληπτα. Τίποτε δεν είναι το ίδιο με το άλλο. Κι όμως τα πάντα **πειθαρχούν** στο νόημα της τέχνης και του λόγου.

Η γλώσσα, λοιπόν, αναδύεται, ως κοινωνικό προϊόν, μέσα από την ανθρώπινη κοινότητα με πλήθος γλωσσικές ποικιλίες (γλωσσικά επίπεδα), που αντιστοιχούν στις κοινωνικές ποικιλίες (κοινωνικά επίπεδα). Η γλώσσα δηλαδή «λειτουργεί σε πολλά επίπεδα και ανθίζει με ποικίλους τρόπους προφορικού και γραπτού λόγου, δημιουργώντας αμέτρητα κείμενα: που γράφονται και ακούγονται, ποιητικά και πεζά, λόγια και λαϊκά, περιγραφικά και αφηγηματικά, αποδεικτικά και κριτικά, πολιτικά και ρητορικά, ιστορικά και φιλοσοφικά, του θεάτρου και του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, των αθλητικών σχολίων και των θρησκευτικών τελετών, των τίτλων και των διαφημίσεων, των περιθωριακών, της πιάτσας και του σαλονιού, του σπιτιού και της υπηρεσίας, κείμενα όλων των εκφάνσεων και όλων των στιγμών της ζωής, κείμενα, κείμενα, κείμενα, που **ασταμάτητα** υφαίνουν τις σχέσεις μας, την επικοινωνία μας, τον πολιτισμό μας».

Είναι ανάγκη, συνεπώς, να αποκτήσουμε συνείδηση αυτών των κειμένων, όπως είναι ανάγκη να αποκτήσουμε συνείδηση του προφορικού και του γραπτού λόγου και της ιστοιμίας τους, αν και ο προφορικός είχε τη χρονική προτεραιότητα. Εκατομμύρια χρόνια ο άνθρωπος μιλάει. Εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια γράφει. Εξάπαντος² η επινόηση της γραφής έχει δώσει μίαν ακόμη διάσταση στη σκέψη και μίαν ακόμη γλώσσα στη γλώσσα. «Με τη γραφή, όπως είπαν, ξεπεράστηκε: η μνήμη από την κρίση, ο μύθος από την ιστορία, η παράδοση από την ατομική σκέψη, η μυθοποιητική σκέψη από τη ρασιοναλιστική³ φιλοσοφία». Είναι αυτή που

γκρέμισε τις αυθεντίες και οδήγησε στη δημοκρατία, αποταμίευσε τη σκέψη, την έκανε αθάνατη, και εξακτίνωσε τον πολιτισμό σε όλα τα μήκη και σε όλα τα πλάτη του χώρου και του χρόνου. Με τη γραφή ο άνθρωπος διπλασίασε τη λειτουργικότητα της γλώσσας. Δεν είναι **υποδεέστερος**, όμως, και ο προφορικός λόγος: που ήταν και είναι πανανθρώπινος (όλοι μιλούν, λίγοι γράφουν), που είναι ο λόγος της άμεσης καθημερινής επικοινωνίας, που εκφράζει τη συνθήκη της στιγμής, που ζωντανεύει με τα παραγλωσσικά⁴ και τα εξωγλωσσικά στοιχεία (χειρονομίες, έκφραση προσώπου κλπ.) την ανθρώπινη έκφραση, που είναι, τελικά, αυτός η γλώσσα.

1. Αποτελείται , 2. Οπωσδήποτε., 3. Ορθολογιστική, 4. Παραγλωσσικά στοιχεία: ένταση φωνής, επιτονισμός, ρυθμός κλπ

Κείμενο 2

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από τη νουβέλα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη (1872-1923) «Η τιμή και το χρήμα».

Η τιμή και το χρήμα

«Μα, σιόρα Επιστήμη, ξέρεις την περίληψη του σπιτιού μου. Ο κακομοίρης ο πατέρας μου μ' άφηκε χρέγια που ολοένα τα πλερώνω· τι να πρωτοκάμω μ' αυτά τα μπράτσα; Σκίσε μου την καρδιά μέσα θά 'βρεις τη Ρήνη σου. Την αγαπάω από κείνο το βράδι· τα μάτια της μ' εκάψανε. Μα πώς να τήνε ζήσω, πώς να κουναρήσω παιδιά;»

«Αυτό συλλογιέσαι! Και δε βοηθάει ο θεός; Δουλευταδες και οι δύο, ποιόνε έχετε ανάγκη;»

«Όχι, σιόρα Επιστήμη· θα ξεπέσει κι άλλο το σπίτι μου· θα μου το πουλήσουνε, θα ντροπιαστώ στον κόσμο!»

«Δουλευταδες και οι δύο, ποιόνε έχουμε ανάγκη;» είπε τώρα η Ρήνη ανάμεσα στα δάκρυά της, «και σ' ένα καλύβι, με την αγάπη μας, θα ξαλλάζαμε τη ζωή μας και για όλο το βιος του κόσμου;»

«Θέλω νά 'σαι σαν κυρά στα χέρια μου· δε σε παίρνω στην κακομοιριά. Τι δίνεις, κυρά Επιστήμη;»

«Τον άνθρωπό μου» αποκρίθηκε με περηφάνεια σφουγγίζοντας τα μάτια της, «και την ευκή μου! Γιατί δεν πράξεις σαν τίμιος άντρας που είσαι; Την αγαπάς; πάρ' τήνε. Ο θεός βοηθός. Φτωχοί αθρώποι είμαστε· τό 'ξερες!»

«Χωρίς τίποτα;» ερώτησε στενοχωρημένος.

«Την επείραξες! Κ' είναι αδύνατο μέρος η δύστυχη. Τρεις εκατοστές έχει κι όχι άλλα.»

«Σαν τίποτα» είπε σταυρώνοντας τα χέρια· «τι να πρωτοκάμω;»

«Την επείραξες» του ξανάπε η μάννα αψωμένη· «αν είσαι τιμημένος δειχ' το· ειδέ την έχεις στο λαιμό σου!» «Δος μου έξη να λευτερώσω κάνε το σπίτι μου. Ανάθεμά τα τα τάλαρα!»

«Ω δος τα μάνα!» είπε τότες κλαίοντας η Ρήνη και σηκώνοντας προς τη μάνα τα χέρια της· «μ' αυτά θ' αγοράσεις την ευτυχία μου. Όσοι άντρες κι αν είναι στον κόσμο, ούτε και βασιλόπουλα, δε θα μ' αγαπήσει κανένας σαν τον Αντρέα· ούτε και γω!»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

A1. Να συντάξετε την περίληψη της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1 («Είναι ανάγκη... αυτός η γλώσσα») σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

A2. Ποιος είναι ο δομικός ρόλος της λέξης «συνεπώς» στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 και ποια η νοηματική σχέση που εκφράζει;

Μονάδες 10

A3. α) Να γράψετε τα συνώνυμα των έντονα γραμμένων λέξεων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

β) «Είναι αυτή που γκρέμισε τις αυθεντίες και οδήγησε στη δημοκρατία, αποταμίευσε τη σκέψη, την έκανε αθάνατη..»: Ποια είναι η λειτουργία (δηλωτική-συνυποδηλωτική) της γλώσσας στο παραπάνω χωρίο; Να αιτιολογήσετε τη χρήση της.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 2

Σε εκδήλωση που λαμβάνει χώρα στο σχολείο σας με τίτλο «Η διαφορετικότητα της γλώσσας», εκφωνείτε μια ομιλία υποστηρίζοντας την ισοτιμία του προφορικού και του γραπτού λόγου. Στο κείμενό σας, να αξιοποιήσετε στοιχεία του κειμένου 1. (250-300 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

α) Ποιος αφηγηματικός τρόπος χρησιμοποιείται στο παραπάνω απόσπασμα; Τι εξυπηρετεί η χρήση του;

Μονάδες 15

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τα εξής σχήματα λόγου: μία υπερβολή και τρεις μεταφορές.

ΘΕΜΑ 4

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ανδρέα, ποιο στοιχείο ήταν απαραίτητο για τη σύναψη του γάμου του με την Ρήνη; Πώς αξιολογείτε τη στάση του απέναντι στα επιχειρήματα που του αντιπαραβάλλει η σίορα Επιστήμη; (130-160 λέξεις)

Μονάδες 15

Καλή επιτυχία!

Ακαδημιας